

ב"ה

פרשת יתרו

ששת ימים תעבוד
יתרו כ, ט.

מדוע נזהרים מ'ביטול מלאכה'

ביום שמותר במלאכה יש להזהר מביטול מלאכה, ועד כדי כך, שממעטים אפילו בענינים של תורה ותפלה – קריאת התורה ותפלות נוספות (לגבי מה שמוסיפים בימים שאסורים במלאכה), בכדי שלא למעט במלאכה ^[1].

וטעם הדבר – דכתיב^[2] "ששת ימים תעבוד", ודרשו חכמינו ז"ל^[3] שהיא מצות עשה. ומובן גם בפשטות – שהרי "אדם לעמל יולד"^[4]. ועל אחת כמה וכמה שכן הוא בנוגע למלאכה הרוחנית הקשורה עם יום זה, ד"כל יומא ויומא עביד עבידתיה"^[5].

ותוכן הזהירות מביטול מלאכה מתבטא (לא רק בכך שמקצרים בענינים אחרים, אלא) בכך שהאדם צריך לנצל את כל השעות והרגעים שבמשך היום לעבודה ולמלאכה של יום זה.

והענין בזה: בנוגע לענין המלאכה – איתא בגמרא^[6] שמלאכה דהואי במשכן חשיבא הואי מלאכה. וכיון ששלושים ותשע המלאכות למדים ממלאכות המשכן, הרי מובן ששלושים ותשע המלאכות קשורות עם מלאכת המשכן^[7] – שהרי ידוע שכל לימוד בתורה אינו בדרך מקרה חס ושלום, לפי שיש בשניהם תיבה שווה (או שיש תיבה מיותרת וכיוצא בזה), אלא הסיבה לכך שבעולמו של הקב"ה יכולים ללמוד ענין אחד מהשני, היא, מפני שיש שייכות ביניהם, והיינו, שה"מְלַמֵּד" וה"לְמִיד" הם בפנימיותם ענין אחד, ה"לְמִיד" משתלשל מה"מְלַמֵּד" (אלא ששייכות זו מתגלית על ידי זה ששניהם נזכרו בתורה באותה תיבה, וכיוצא בזה).

ובנדון דידן, השייכות היא בשתיים: (א) השרש של שלושים ותשע המלאכות הוא מלאכות המשכן, דהיינו שכל המלאכות משתלשלות ממלאכת המשכן, (ב) ולכן גם המטרה והתכלית של כל המלאכות, גם מלאכות הרשות, היא – לעשות מהן משכן, כמו שכתוב^[8] "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכם" דייקא, בתוך כל אחד ואחד^[9].

והענין בזה – כמו שכתוב^[10] "בכל דרכיך דעהו", וכהפסק-דין בשולחן ערוך^[11] שבכל עניני האדם, באכילתו ובשתייתו ואפילו בשינתו, צריך להיות הענין ד"דעהו" – "דע את אלקי אביך (והפירוש בזה – כפי שממשיך בכתוב) וְעָבְדָהוּ (ולא זו בלבד, אלא) בלב שלם"^[12], שזהו על דרך מה שכתוב^[13] "בכל לבבך", "בשני יצריך"^[14], כי כל זמן שחסר יצר אחד, עדיין אין זה "בלב שלם".

ואם הדברים אמורים בנוגע ל"שני יצריך" – הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בנוגע לעניני הרשות, שצריכים לעשותם "כלי" לאלקות, שיהיה "ושכנתי בתוכם".

וזהו הטעם שיכולים ללמוד מלאכות של עולם הרשות ממלאכות המשכן – כיון שהחילוק בין העולם להמשכן הוא רק חילוק בין "כח" ל"פועל": המשכן הוא כבר בפועל" מקדש" להשראת השכינה ("ושכנתי בתוכם"), ואילו בעולם הרי זה רק בכח – שהרי העולם נברא כדי להיות דירה לו יתברך, אלא שענין זה ניתן לאדם, כמו שכתוב^[15] "אשר ברא אלקים לעשות", "לתקן"^[16], להביא את הכח לידי פועל, שהעולם יהיה בפועל דירה לו יתברך.

ומזה מובן שכל המלאכות שבעולם קשורות עם מלאכת הקודש, ועד כדי כך, שמצד הענין ד"כל יומא ויומא עביד עבידתיה" כפי שהוא בענינים רוחניים, נעשה חילוק ב"עביד עבידתיה" שבענינים הגשמיים, ועד למלאכות הגשמיים הקשורות עם יום זה.

ועל דרך שביום הראשון שבו האירה בעולם מדת החסד, אזי נמשכו החסדים בענינים גשמיים, ועל דרך זה ביום השני בקו ההפכי, וכמו כן בשאר ימי השבוע^[17].

ומזה מובן, שכשם שעניני המלאכות ברוחניות, בעבודת ה', הם מצוות עשה בגלוי, שהרי אופני עבודת ה', עבודה מצד אהבה או מצד יראה, הם מצוות עשה שנימנו במנין המצוות, כמו שכתוב "ואהבת את ה' אלקיך" ו"את ה' אלקיך תירא"^[18] - כן הוא גם בנוגע למלאכות המותרות בעניני הרשות, שיש בכח למלא על ידם את ה"עביד עבדיתה", לעשות מעניני הרשות – עניני מצוה.

ומזה מובן, שכשם שבמלאכה רוחנית צריכים לנצל את כל הזמן המוקדש למלאכה זו שיהיה ממולא במלאכה זו, - וכפי שמצינו בנוגע ללימוד התורה שכל רגע ורגע זמנו הוא, שאפילו אם מבטל רגע אחד מלימוד התורה, "עליו דרשו רבותינו ז"ל"^[19] כי^[20] דבר ה' בזה וגו' הכרת תכרת וגו"^[21] -

כן הוא גם בנוגע לעבודה בעניני הרשות, שצריך לעשות מלאכתו באמונה ולמלא את כל הזמן המוקדש למלאכת הרשות, שכן, לאמיתו של דבר אין זה ענין של "רשות", כי אם, שנברא באופן כזה שהאדם יתקן וישלים ויעשה מ"רשות" – מצוה וכלי לאלקות. וזהו הטעם שמתחשבים ונזהרים כל כך בהענין דביטול מלאכה.

קטע משיחת חג הפורים, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשח"י ע' 117.

^[1] ראה ברכות טז, א. מגילה כב, ב. קידושין לג, א.

^[2] יתרו כ, ט. תשא לד, כא.

^[3] מכילתא – הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועב פ' וישב, ובס' מנחה בלולה. ובמכילתא דרשב"י (יתרו שם): כשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת כך נצטוו על המלאכה. ועפ"ז מובן בפשטות מרז"ל ב"ר פט"ז, ה (ופליג בזה על הספרי עקב עה"פ (יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם). וראה ג"כ אדר"נ פי"א. רמב"ן אחרי כה, ג. קונטרס ומעין פי"ט. – ועפ"ז מיושב לשון רש"י בחולין (נד, ב. וראה שם רש"י ותוס').

^[4] איוב ה, ז.

^[5] זח"ג צד, רע"ב.

^[6] שבת צו, ב. וש"נ.

^[7] ראה גם תו"מ ח"י ע' 84.

^[8] תרומה כה, ח.

^[9] ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

^[10] משלי ג, ו.

^[11] או"ח סרל"א.

^[12] דברי הימים-א כח, ט.

^[13] ואתחנן ו, ה.

^[14] ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

^[15] בראשית ב, ג.

^[16] ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י.

^[17] ראה תניא שעהיוה"א ספ"י. לקו"ת שה"ש ל, א. ובכ"מ.

^[18] ואתחנן ו, יג.

^[19] סנהדרין צט, א.

^[20] שלח טו, לא.

^[21] תניא פ"א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה